

Kanta-Hämeen maakunnallinen sote II –ohjausryhmä 8.9.2014

Ehdotus sote-järjestämislaita Kanta-Hämeessä annettavien lausuntojen yhteisiksi linjauksiksi

(Koska STM on pyytänyt lausuntoja sähköiseen kyselyyn, on kannanotot ryhmitelty kyselyä noudatellen.)

2 luku Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen

Kysymys 11:

11 §:ssä säädetään järjestämismääräyksiä. Onko säännöksen mukainen järjestämismääräyksiin sisältö mielestänne tarkoituksenmukainen?

Kyllä.

Järjestämismääräyksiin sisältö on sinänsä määritelty tarkoituksenmukaisesti. Lakiehdotus muuttaa merkittävästi kunnan roolia hyvinvointipalveluiden rahoituksen, järjestämisen ja toteuttamisen kokonaisuudessa. Kunnille jää rahoitusvastuu sosiaali- ja terveydenhuollosta. Lakiehdotuksessa aiemmin kunnilla ollut järjestämismääräyksiin siirtyisi viidelle sote-alueelle ja tuottamismääräyksiin myöhemmin vahvistettavalle kunnalliselle tai kuntayhtymä-malliseksi tuottajalle.

Järjestämismääräyksiin siirtäminen kansallisesti viidelle sote-alueelle on kansallisesti – jopa eurooppalaisesti – merkittävä askel integraation suuntaan sosiaali- ja terveydenhuollossa. Laajat järjestämismääräyksiin mahdollistavat lain keskeisten tavoitteiden saavuttamisen. Kanta-Hämeessä nähdään selkeästi tarve integraatiolle ja sitä on myös toteutettu maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollossa. Palveluiden järjestämisestä säättäminen on lausunnolla olevan lain keskeisin sisältö. Nimensä mukaisesti lain tulisi ottaa ensisijaisesti kantaa palveluiden järjestämiseen.

Perustuslain 121 §:n mukaan kuntien hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon. Edelleen perustuslain mukaan kunnilla on verotusoikeus ja niille annettavista tehtävistä on säädettävä lailla. Tällaisenaan Sote-järjestämislaki, joka vie laajoja kunnallisia tehtäviä erittäin välillisen päätöksenteon piiriin, tulee kaventamaan merkittäväällä tavalla asukkaiden itsehallintoa ja legitiimiä kansanvaltaisuutta.

3 luku Sosiaali- ja terveydenhuollon tuottaminen

Kysymys 19:

14 §:ssä säädetään kunnallisesta tuottamisvastuusta. Säännöksen mukaan sote-alue päättää tuottamisvastuun antamisesta kunnalle ja kuntayhtymälle, jolla on sosiaali- ja terveydenhuollon tuottamisvastuun edellyttämä oma henkilöstö ja muut voimavarat. Velvoite omasta henkilökunnasta ei kuitenkaan koske sitä osaa toiminnasta, joka toteutetaan esimerkiksi ostopalveluna. Onko tuottamisvastuusta säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Ei.

Tuottamisvastuusta ei ole säädetty tarkoituksenmukaisesti.

Nimensä mukaisesti lain tulisi ensisijaisesti ottaa kantaa palveluiden järjestämiseen, ei palvelutuotannon rakenteisiin. Lähtökohtaisesti palveluintegraatiota tulee tarkastella palveluiden järjestämisen ja tuotannon kokonaisuutena. Kun järjestäminen on integroitu varsin suuriin kokonaisuuksiin, on sosiaali- ja terveystalouden tuottamisessa syytä jättää väljyyttä paikallisesti ja alueellisesti viisaimmiksi arvioituille ratkaisuille.

Kanta-Hämeen kunnat ovat laajasti arvioineet kolmen seudullisen tuotantoalueen ja maakunnan yhteisesti hoidetun erikoissairaanhoidon ja muut vaativat erityispalvelut viisaimmaksi tuotannon integraatioksi maakunnan alueella. Tällainen ratkaisu on maakunnassa laajasti jaetun arvion mukaan riittävä ja tarkoituksenmukaisin tapa sosiaali- ja terveydenhuollon integraation toteuttamiseksi. Tähän päädyttiin Kanta-Hämeessä keväällä 2013 valmistuneessa maakunnallisessa terveydenhuoltoselvityksessä (THL 30/2013). Sitä esitettiin myös mm. selvityshenkilöryhmän raportissa (STM raportteja ja muistioita 2013:7) keväällä 2013. Raportin ehdotusten uudelleen tarkastelua puoltavat viisi sote-alueutta uutena integraation elementtinä.

Lisäksi ratkaisu pitää sosiaali- ja terveydenhuollon päätöksenteon ja toteuttamisen kiinteämmin osana kuntien muuta palvelutoimintaa – sen johtamista ja päätöksentekoa. Se mahdollistaa parhaiten lähipalvelujen turvaamisen sekä palvelujen integraation arjen elämän tasolla.

Mikäli laissa säädetään luonnoksessa olevalla tavalla myös palvelujen tuottamisesta, on edellä todetun johdosta lain sanamuotoa ja perusteluita tarkennettava siten, että yhtenäisen kokonaisuuden vaatimusta ei kategorisesti edellytetä jokaiselta palvelun tuotantovastuulliselta organisaatiolta, kunhan riittävä integraatio muutoin toteutuu.

Tällöin järjestämislakiluonnoksen 14 § 2 momentti voisi kuulua seuraavasti:

**”Sosiaali- ja terveysalue voi päättää, että 1 momentissa määriteltyä palvelukokonaisuutta suppeampi tuottamisvastuu annetaan sitä varten perustetulle kuntayhtymälle, jos siihen on asiakkaiden tarpeista tai palvelujen toteuttamisesta tai alueellisista erityispiirteistä johtuva erityinen syy. Järjestämispäätöksessä on määriteltävä kuntayhtymän tuottamisvastuuseen kuuluvat palvelut sekä vastuun alueellinen ja henkilöllinen kattavuus. Alueellinen kattavuus voi olla myös sosiaali- ja terveysaluetta suppeampi.”
(alleviivaukset ovat lisäsehdotuksia)**

Sote-uudistuksen valmisteluprosessin kannalta on haasteellista, että tosiasiallisesti tuottamisvastuun osalta lain tulkinta ja lopullinen tuotantorakenne selviävät käytännössä vasta ensimmäisiä järjestämispäätöksiä vahvistettaessa vuonna 2016.

On tärkeää, että sote-uudistus tukeutuu hallitus- ja oppositiopuolueiden puheenjohtajien 23.3.2014 tekemän sopimuksen mukaisesti ”olemassa oleviin toimiviin rakenteisiin”. Tämän täytyy ehdottomasti mahdollistaa esimerkiksi ns. Forssan mallin mukainen palvelutuotanto, jossa ehkäisevät, korjaavat, hoitavat ja kuntouttavat palvelut on toteutettu 1.1.2014 perustetun sosiaali- ja terveydenhuollon hyvinvointikuntayhtymän kautta.

Tuotantorakenteiden muuttamista lain edellyttämällä tavalla esitetyssä aikataulussa voidaan pitää epärealistisena. On syytä harkita palvelutuotannosta säätämistä tarkemmin suunnitelmallisesti lainsäädännön seuraavassa vaiheessa.

4 luku Hallinto

Kysymys 22:

19 §:n mukaan sosiaali- ja terveysalueen kuntayhtymään ja sen hallintoon sovelletaan mitä kuntalain 10 luvussa säädetään kuntayhtymästä, jollei lailla toisin säädetä. Onko tämä tarkoituksenmukaista?

Ei.

Sote-kuntayhtymän hallinnon osalta pelkkä viittaus kuntalain 10 luvussa kuntayhtymien osalta säädettyyn ei ole riittävää.

Sote-kuntayhtymistä muodostuu Suomen oloissa kuntapohjaltaan, väestöpohjaltaan sekä tehtävät ja resurssit kattavalta järjestämistä vastuultaan poikkeuksellisen suuria. Niiden hallinto on lainsäädännöllisesti rakennettava sellaiseksi, että se turvaa riittävästi kaikkien kuntien ja aluekokonaisuuksien edustautumisen tosiasiallisessa päätöksenteossa. Tältä kannalta pelkkä kuntayhtymän ylimmästä päättävästä elimestä säätäminen (luonnoksen 20 ja 21 §:t) ei ole riittävää.

6 luku Rahoitus

Kysymys 29:

33 §:ssä säädetään sote-alueen rahoituksesta ja kustannusten jakautumisesta. Säännöksen mukaan kuntien maksuosuus perustuu asukasmäärään, jota on painotettu valtiosuuslaskennassa käytettävillä iällä ja sairastavuudella. Kunnat voivat sopia sote-alueen perustamissopimuksessa myös muiden valtiosuuslaskentaperusteiden huomioimisesta. Pidätkö tarkoituksenmukaisena, että kunnilla on säännöksen mukainen päätösvalta?

Kyllä, kunnilla pitää olla tällainen päätösvalta.

Ongelma onkin siinä, että lakiesityksessä esitetty iällä ja sairastavuudella painotettu kapitaatiomalli merkitsee Kanta-Hämeen kunnille noin 13 miljoonan euron lisärahoitusta sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Kanta-Hämeen kunnat ovat perinteisesti onnistuneet hoitamaan sosiaali- ja terveydenhuoltonsa pääsääntöisesti keskimääräistä alhaisemmin kustannuksin. Kuntakohtaisissa kustannusprofiileissa on vaihtelua ja erikoissairaanhoidon tuotetaan maakunnassa keskimääräistä edullisemmin. Ehdotetussa rahoitusmallissa Kanta-Hämeen kuntia rokotetaan siitä, että sosiaali- ja terveydenhuoltoa on järjestetty ja tuotettu muuta maata tehokkaammin.

Koska kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon valtiosuuksissa käytetään samoja painotuksia kuin nyt esitettyssä sote-alueen rahoituksessa, tulevat samat tekijät huomioiduksi kaksi kertaa.

Säädettävän rahoitusmallin tulee luoda selkeät kannusteet kustannustehokkaaseen toimintaan niin palveluiden järjestämisessä kuin niiden tuottamisessakin.

Voimaanpanolaki

Kysymys 38:

Mikäli kuntanne ei katso perustelluksi kuulua nykyisen erityisvastuualueen perusteella muodostettavaan sote-alueeseen, minkä erityisvastuualueen pohjalta muodostettavaan sote-alueeseen kuntanne katsoo perustelluksi kuulua?

Kanta-Hämeen kunnat katsovat perustelluksi kuulua TAYS-erva.